ENCARA HI HA PAPALLONES AL JARDÍ

EMÍLIA ILLAMOLA GANDUXÉ

Quorum LIBRES

(COL·LECCIÓ NARRATIVA) - 5

ENCARA HI HA PAPALLONES AL JARDÍ

Monòlegs i relats

Emília Illamola Ganduxé

Quorum LLIBRES

Primera edició: març de 2017

© Emília Illamola Ganduxé

© de l'edició:
Quorum Llibres
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91 • Fax 977 61 43 57
quorum@quorumllibres.cat
www.quorumllibres.cat

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-16342-08-2

DL T 152-2017

Pròleg

LA LITERATURA QUE ENS ALLIBERA

Emília Illamola Ganduxé (Argentona, 1953) ha anat desplegant, en els darrers anys, una intensa activitat com a escriptora.

El seu amor pels llibres i la cultura li ve, però, d'arrels profundes, i l'ha portat a desenvolupar una llarga trajectòria professional en el món del paper imprès i relligat. Així, l'any 1974 va començar a treballar a la botiga de llibres Cap Gros. I, posteriorment, el 1975, va ser cofundadora de la coneguda llibreria Robafaves, de la qual es va desvincular el 2011.

Qui anava al Robafaves recorda el paper discret però molt necessari de l'Emília, que durant anys va formar part d'aquest projecte cultural que situava Mataró en el mapa de les llibreries catalanes i espanyoles.

Potser, durant aquells anys de llibretera, l'Emília mai no va pensar que algun dia es dedicaria a l'escriptura amb la intensitat que ho fa ara. O potser sí que en algun dels racons del seu subconscient s'amagava la llavor de les ganes d'escriure que ara floreix amb força i energia gairebé tel·lúrica, la d'allò que atresorem i està retingut dins nostre fins que esclata de ple.

Actualment, l'Emília escriu i col·labora en diversos programes de Mataró Ràdio. Sempre vinculada amb les tasques literàries, presenta els seus llibres i promou iniciatives en les quals la paraula impresa i els escriptors són els principals protagonistes.

En aquesta gran arrencada com a escriptora, ha publicat el llibre *Fraccions*, de prosa poètica (Viena Edicions, 2012), que va ser la seva òpera prima, i les novel·les *Joc de llunes* (Nova Casa Editorial, 2014),

Una certa onada (Quorum Llibres, 2015) i, en castellà, *Más allá del cielo azul* (Nova Casa Editorial, 2016), obres que han estat presentades en llibreries, biblioteques i entitats culturals.

Dins el maremàgnum editorial dels temps que corren, els llibres tenen la vida molt curta: es publiquen i de seguida queden sepultats per l'allau de novetats editorials que sorgeixen permanentment i de manera ininterrompuda. Davant d'aquest fet s'imposa l'autor, que acompanya la seva obra i no la deixa en l'oblit, la presenta amb persistència allà on troba un públic que vol acollir-la, la defensa fins que l'acosta als lectors. D'aquesta fusta està feta l'Emília Illamola i, gràcies a la seva tenacitat, ha aconseguit que el seu treball no passi desapercebut en uns temps d'excessos, xarxes socials i intangibilitats digitals de tota mena.

Personalment, sempre he cregut que, malgrat que canvien de títol i d'història, els llibres que escriu l'Emília són un únic projecte circular en el qual desembolcalla les seves emocions, ens explica com ella entén la vida, els seus personatges són extensions de la seva mirada en l'ara i aquí que li ha tocat de viure.

A *Fraccions*, el seu primer treball, és on més clarament trobem que la seva prosa és sempre eminentment poètica. Poesia escrita amb prosa o prosa que es perd, imprecisa, en els límits de la poètica. Posteriorment, en els altres textos que ha publicat, en forma de narracions, ha continuat entrellaçant el lector amb la poesia, amb aquesta perspectiva de gran obra circular, com si escrivís un únic volum del qual van sortint branques narratives que creixen juntes però alhora separades, individuals però part d'una col·lectivitat.

Vaig tenir la possibilitat de fer d'editor de la novel·la *Una certa onada*, publicada dins Quorum Llibres, com ara mateix d'aquest darrer projecte narratiu de l'autora que teniu a les mans els lectors.

En *Una certa onada* l'Emília ens mostra quins són els seus grans neguits literaris: una obra construïda paraula a paraula, paràgraf a paràgraf, petites peces d'orfebreria que acaben donant com a resultat el gran tronc narratiu que, com us comentava, penso que construeix. Els temes que s'hi tracten són les inquietuds més contemporànies dels

seus protagonistes, en un món real i canviant com en el que vivim actualment: el present, els moments, la llunyania que podem percebre d'allò que no comprenem però pressentim.

No pot deixar-se de banda que hi ha una potent mirada femenina, la de l'autora, que es descobreix en tots els seus textos amb força i intensitat, però també moltes històries actuals i properes del dia a dia que vivim, de l'ara i aquí més íntim, des del blau del mar més tangible fins a l'horitzó final que esguarden les nostres existències.

Dins d'aquesta literatura íntima, d'aprofundiment psicològic i de proximitat, que desplega l'Emília Illamola per als seus lectors, trobem el seu nou treball, *Encara hi ha papallones al jardí*.

Es tracta, en aquest cas, d'un recull de vint-i-dos textos, que es mouen entre el relat i el monòleg, dins aquest permanent joc amb el lector que fa l'autora barrejant gèneres literaris.

Les històries que s'expliquen en aquest llibre novament ens plantegen inquietuds de la vida més actual, sota el prisma d'una mirada incisiva, emotiva, que partint del món personal ens acosta a realitats paral·leles que en cap cas ens deixen indiferents.

En aquests escrits, ens ho assegura l'Emília, «trobem la necessitat d'aprofundir, d'anar més enllà de les aparences, buscant un encaix definitiu que doni sentit a un viure més lleuger i, alhora, més autèntic».

Històries com «Un pas decisiu», «Temps de recerca», «Plans de futur», «Nits en blanc, paisatges i murmuris», «Encara hi ha papallones al jardí», que dona títol al llibre, «I, potser, al final…» o «Sí, tenies raó», entre d'altres, ens acosten novament a les inquietuds i als reptes de l'escriptura de l'Emília Illamola i al retrat fragmentari de les emocions i les vivències d'uns personatges en els quals ens podem emmirallar força.

Per això, en aquests textos, que són com glops d'aigua fresca, els lectors trobareu la bellesa efímera de les papallones al jardí, metàfora zen, símbol colpidor i far que ens guia entre els clarobscurs de la vida, la promesa cap a l'esperança d'aquest món que evoluciona i es renova constantment i que, per més que intentem conèixer, sempre se'ns escapa, ple de dolor i de bellesa.

I voldria acabar amb paraules de l'autora. A partir d'aquí, lectors, el llibre és a les vostres mans perquè el feu vostre.

> És diumenge al matí i en aquest moment encara puc decidir què faig: si em quedo i escric, o surto. Veig aquest moment com un temps de més a més, regalat, que puc aprofitar per posar una mica d'ordre en aquest caos, que és la meva realitat.
>
> Perquè hi ha una primera història, que pugna per sortir. I estic pensant que és per on hauria de començar, perquè cal que quedi escrita abans que les altres, que van al darrere i en són la conseqüència.
>
> Però, alhora, la vull preservar. I busco d'on sorgeix aquesta certesa, que em fa entrar en contradicció.
>
> Que necessito un moment de calma, penso, mentre em fixo en el panorama de prats verds que m'envolta i en els boscos de més enllà, on imagino les bardisses molt més nombroses que les herbes.
>
> Ha plogut durant tot el matí i, ara, els núvols s'enretiren. Un sol blanc, feble, es cola entre les escletxes. Que és just el moment, penso, i em sento molt agraïda per haver pogut deixar enrere esdeveniments adversos.
>
> M'assec al costat de la finestra amb la llibreta i el boli a la mà i, mentre escric, els rajos de sol van perdent intensitat i em sembla que aquest aire de pluja és més transparent.
>
> De la cuina estant m'arriba una olor que em descentra un moment.
>
> I en aixecar la vista, m'imagino el cirerer curull de cireres entre les fulles verdes, amb un munt de pardals que el ronden.
>
> Obro la finestra per sentir l'olor entre dolça i aspra que fa la terra, després de la pluja.

Albert Calls i Xart
Periodista, escriptor i editor

1
NUVOLADES

Mires de recordar, mentre et vas despertant. Un son espès t'ha dut somnis estranys. Amb els ulls oberts i molt quieta, et perds en la foscor. El tic-tac del despertador et fa tornar a la realitat. Avui és el primer dia i, ja més tranquil·la, deixes volar la ment. Un vent, que imagines fred, bufa en la foscor. I penses que necessites estabilitat, que ja no resisteixes més canvis, mentre et preguntes si el que et fa sentir diferent té res a veure amb el que has perdut.

Remor de motors per sobre el silenci dens d'arbres nus, més enllà del vidre gruixut. Un paisatge de cases, zones industrials i una mica de verd, aquí i allà. De tant en tant imagines un vol d'ocells, que sobrevola les teulades. Petites gotes puntegen el vidre. I ara el mar, molt fosc, es diferencia del cel pàl·lid, quasi blanc, mentre les ones, desiguals, es trenquen en ondulacions d'escuma, abans d'arribar a la sorra. Endins, grups de gavines es gronxen a l'aigua.

Emergeix el record del contorn d'atzavares florides, en una nit estelada. I del mar bramant en la foscor, molt a prop. D'un carrer tranquil a dins mateix de la ciutat. De reixes de ferro forjat cargolant-se en interrogants impossibles. D'haver-te quedat parada mirant el campanar de pedra gris, que sobresortia entre les capçades verdes dels plàtans, retallat en el fons d'un cel esquitxat de núvols prims. Unes imatges que, en lloc d'afermar-se com voldries, s'estan difuminant.

Que potser hauries de tenir un sistema i que l'hauries de seguir. Però et preguntes on és. Si es genera, neix o s'inventa. I si et serviria,

si en poguessis copiar un. Que tardes massa, penses, a comprendre el que et passa. I que això fa que interpretis erròniament el que t'envolta.

Però, tot d'una, canvies d'opinió. Perquè et ressonen les paraules, com si encara hi fossis. Secretari, administratiu? Burròcrata? Però qui es pensa que és?, et preguntes tot recordant com parlava, tan segur. Que no t'agrada la seva eficàcia ni aquesta mena de proximitat fingida, crides mentre et regires entre els llençols, nerviosa.

Al final has dit «està bé» i després has callat, deixant que la discussió s'allunyés. Perquè te'n volies anar i, també, perquè sabies que hi havia d'haver algú que s'encarregués d'aquestes coses. Sí, algú que pogués parlar de milions, tants per cent, crèdits, acords presos. «La llei obliga, però també ajuda, si hi ha dificultats.» I havia acabat amb un «va per aquí la idea», mirant-te somrient, sense saber que ja no l'estaves escoltant.

T'ha clissat, però —i ha rigut de gust!—, quan, tot just abans de marxar, ha apagat el llum, mirant de trencar la tensió que havia creat. Perquè sabia que més tard, quan hi pensessis, li donaries la raó.

Està clarejant, et sents espessa i tens l'estranya sensació de no haver dormit gens. Et lleves sense fer remor i, tentinejant, vas fins a la sala seguint una idea, que t'estira. I et sembla que l'angoixa que t'impedia dormir s'apaivaga i, davant del finestral obert, seguint el suau moviment de les cortines, et vas sentint més i més relaxada.

Però, mentre vas entrant en aquesta sensació, tot d'una, la ment se t'escapa. Com si necessitessis tornar a comprovar que el plaer està en gaudir de noves repeticions, d'allò que ja coneixes.

I llavors, com una fiblada, et desvetlles de cop, perquè et sembla que entres en un món, que no és el teu.

Una infància feliç? «Sí.» Que a qui estimaves més, al pare o a la mare? «Depèn, unes vegades a la mare i d'altres, al pare.» Que qui era el més fort? «No ho sé —dius—, em sembla que es repartien la feina.» Perquè primer m'havia semblat que era la mare però, després, ja no n'estava tan segura. Que si havia perdut algú? «Com ho podria

saber?», respons, per tenir un segon, mentre valores si hauries de dir la veritat. Que «sí», acabes dient, molt fluixet.

Pensaments de colors. Violetes i grocs. Avions que deixen una estela blanca, que marca rutes, silenciosament, en un cel blau molt pur. I coloms que caminen per la vorera, entre ventades fredes, que l'escombren. Ametllers florits, com en un jardí. I ara, t'agradaria que una marieta, brunzint, desplegués les seves ales vermelles, molt a prop. I que unes mans blanques, sense anells, obrissin la porta i que, per fi, fos tot real. I que, en poques paraules, poguessis expressar el que sents.

Que encara hi ets a temps, penses, mentre entrelluques l'escala de què tant parles, en què tant penses. Et concentres mentalment i puges un graó, tot fent equilibris. En puges un altre, un altre i un altre, fins que se t'obren les portes d'un engranatge que no saps, que no veus, però que hi és, i que t'engoleix.

Sí, és el darrer que et ve al pensament, abans que se't tanquin els ulls.

2
UN PAS DECISIU

I ara, li sembla que ha trobat les respostes a les preguntes elementals. Encara que, potser, ha tardat un pèl massa a veure que el que les hi anava contestant era més l'evidència dels fets que no pas la recerca en què s'ha entossudit.

I encara li continuen sortint començaments genials, que no tenen continuïtat, ni punt final. I els va encadenant, un darrere l'altre, amb l'esperança d'encertar el que més li convingui per continuar, encara que no sàpiga on la durà.

Ho ha fet tantes vegades que ja n'ha perdut el compte. I des de darrere la finestra estant, asseguda, sentint-se invisible, continua donant per cert el que imagina, per un instant, de les vides apressades i desconegudes que observa passar pel carrer. I després se n'oblida totalment, com si no hagués sigut ella qui ho hagués fet.

Que mai no s'hi havia fixat tant, pensa en aquest moment, mentre es torna a fondre en divagacions. I quan nota que es dispersa, només reacciona en pensar que n'està abusant massa. Sí, perquè potser ha sigut traspassar els límits el que l'ha dut fins a aquest punt.

S'està plantejant entrar en el cercle, sense ni tan sols saber si hi trobarà el seu lloc, a dins. I, tot d'un plegat, li sembla que potser no en sap prou i que li falta capacitat per ordir una estratègia que li permeti continuar sobre segur.

I, llavors, quan sent que s'atura aquest corrent imaginatiu que se la vol endur, aixeca la vista cap a l'entramat de núvols blancs, en el

fons del qual endevina un inquietant cel blau, i reprimeix l'impuls de xisclar, de cridar amb totes les seves forces, tot desitjant que surti el sol.

Ja que, en vista dels resultats, no té la resposta. Perquè nota, encara, que hi ha alguna cosa que fa trontollar aquesta mena de realitat, en què no es pot recolzar. Perquè li sembla que és aparent i que, si la posa a prova, s'enfonsarà.

I se sent engarrotada per la por, irracional, de perdre's en aquest fons que s'esquinça, més enllà dels límits assumibles que li permeten ser com és i que l'empenyen, malgrat la incertesa, a continuar.

I no sap per què associa aquest moment amb el record, ara frustrant, de quan sortia de casa i se li feia molt llarg arribar fins on havia d'anar.

I això la feia sentir imperfecta, diferent. I no sabia com fer-s'ho per aconseguir semblar impecable, com si sortís de la capsa i no hagués hagut de fer cap esforç per arribar.

I es pregunta per què se sent com llavors, quan s'enlluernava amb objectius que no compensaven el camí que havia hagut de fer. I recorda que es desinflava, perdia la il·lusió i el delit, molt abans de començar.

Que si emergeix, pensa, és perquè encara va amb ella.

I se sent com si no sabés com guardar-se les espatlles, protegir-se, ni posar-se en guàrdia davant les situacions que no sap controlar.

I té por que això algun dia li ho faci perdre tot.

Enyora la infantesa. Les immenses quarteres d'ordi, els prats verds i aquells boscos d'alzines, els pins. Sí, encara no s'ha acostumat prou a aquest ara, de ser gran, que sempre va a més.

Però li agrada repassar els fets. I sap que encara pot ser feliç, que no és impossible. Aquest món de records, però, té les butxaques tan fondes!, que es pot permetre continuar somiant i, per un moment, es deixa anar, confiant en el seu talent i, llavors, tot d'una, se sent lleugera, hàbil, invencible…

Alhora mira d'arribar al fons de la qüestió, per ser completament sincera. No és precisament ella qui en canta les excel·lències? Però li costa, perquè no sap si realment és capaç de trobar i fer seu aquest punt precís; arribar al moll.

No ho té resolt, no, ni de bon tros. Perquè se sent perduda volent fixar les certeses d'unes respostes, les preguntes de les quals fa molt que es va formular i que ni tan sols ha pensat a modificar, amb el pas del temps.

Però les reprèn, tossuda, intentant que no se li escapi aquest moment, perquè està segura que només depèn d'ella que s'obrin noves portes.

Sí que potser encara pot tenir una vida de veritat, xiuxiueja respirant fondo, tot mirant l'horitzó blau.

I enceta justificacions que no li serveixen, perquè des d'on recorda —seduïda per l'olor de paper, de tinta, de les llibretes a punt de començar, i per la renglera cromàtica de llapis, ordenats dins l'estoig—, sempre ha desitjat escriure. I llegir, tot un món, sovint més real i més viscut que la vida que ha hagut de seguir.

Però el cas és que, al cap d'un moment, ja se sent cansada pel que comporta haver de concretar. I es distreu, rumiant si encara té possibilitats de reprendre o si ja està acabada.

I es recrimina no ser prou activa, ni prou llesta, ni prou valenta, per no haver sabut trobar encara el fil segur, per on seguir.

Tot d'una, li ve al pensament la papallona que ha vist aletejar a la platja, aquest matí. I li sembla que des d'aleshores la incògnita no resolta d'on hauria d'anar, que ha quedat latent, l'està trasbalsant.

Que és prou competent, es repeteix, mentre s'esforça a capgirar la situació per trobar el punt d'inici, com quan li semblava fàcil. I sorgia una idea que s'anava encadenant amb una altra i les paraules justes fluïen conformant una història versemblant.

Sí, de vegades semblava fàcil. I aleshores aquella percepció li feia pensar que havia superat definitivament els lapsus i l'angoixa.

I enyora aquell temps, quan s'asseia davant l'ordinador i es posava a escriure, des de bon matí. Veient com una oportunitat tot el dia que tenia per endavant.

Parant només de tant en tant, per abstreure's en un cel canviant, que s'estenia més enllà de la balconada. Mentre rellegia l'esborrany, que estava a punt d'acabar.

Cap al migdia, para una estona. I surt. Per airejar-se.

Fa bon dia, va fins a la plaça. I pensa en després, quan tornarà a pujar. I, aleshores, recorda que ha oblidat que havia quedat per fer un cafè. I em troba, perquè sé les seves rutines i l'estic esperant encara.

Llavors es disculpa efusivament, però amb poca convicció, de no haver pensat a mirar l'agenda. De potser ni haver-ho apuntat, ni d'haver-hi posat l'atenció que em mereixo. I li sap greu, sí, n'estic segura, perquè no li agrada gens la idea que hi hagi algú, ni tan sols jo, que l'estigui esperant.

* * *

Són les sis; silenci, calma. És el moment i em concentro buscant un món que, tanmateix, s'hauria d'obrir.

I tot d'una, el record del que m'ha explicat m'il·lumina.

Que ja sé per on hauria de començar, penso, tot estirant els braços. I ja, més tranquil·la, obro la finestra de bat a bat, perquè entri l'aire fresc que, avui, fa olor de primavera.

Que potser el resultat, rumio, no serà el que desitjo. I em pregunto fins a quin punt val la pena continuar posant-me a prova. Si en realitat no m'estic enfonsant en un esforç que neix inútil.

I si fos aquesta la prioritat, la verdadera raó per la qual escric?… Sí, de fet, ja ho sabia, sí, sempre ho he sabut, però per què em costa tant de reconèixer?

M'aixeco per mirar la tarda, clara i neta, després de la pluja.

Mentre rumio que és estrany que, de vegades, mirar endavant em faci oblidar mirar enrere. I que, llavors, estar en el meu lloc i mantenir-m'hi sembli molt més difícil del que havia imaginat.